Sisäministeriö NEUVOSTORAPORTTI SM2016-00271

KVY Rytkönen Riikka(SM), Pitkäniitty Matti(UM), Gras Jutta(UM) 24.05.2016

Asia
OSA; Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 20.5.2016, SISÄASIAT

Kokous
Oikeus- ja sisäasiat -neuvosto 20.05.2016

Muuttoliikettä koskevassa asiakohdassa ministerit kävivät lähes koko pöytäkierroksen mittaisen keskustelun EU-Turkki -julkilausuman toimeenpanosta ja keskisen Välimeren reitistä. Puheenvuoroissa todettiin tilanteen olevan nyt tulijamäärien näkökulmasta hyvä ja julkilausuman toimeenpanon olevan tärkeä prioriteetti. Jäsenmaat toivat esiin omia toimiaan julkilausuman ja tehtyjen päätösten toimeenpanossa. Suomen puheenvuorossa korostettiin kaikkien jäsenmaiden vastuuta tehtyjen päätösten toimeenpanosta. Todettiin, että TR on antanut takeet niin palautettavien syyrialaisten kuin muiden kansallisuuksien osalta, minkä vuoksi TR:n katsotaan olevan turvallinen maa palautettaville. PJ nosti esiin myös tarpeen edetä kohti vapaaehtoisen humanitaarisen maahanpääsyn järjestelmää, joka on osa julkilausumassa sovittua yhteistyötä.

Viisumipolitiikasta järjestettiin yleiskeskustelu, jonka taustalla olivat asetusmuutosehdotukset Georgian, Ukrainan, Turkin ja Kosovon viisumivapauksista sekä ehdotus viisumivapauden keskeytysmekanismin vahvistamisesta. Ministerit olivat tyytyväisiä keskeytysmekanismiin, joka varsinaisesti hyväksyttiin A-kohtana ilman erillistä keskustelua. Lisäksi kaikissa puheenvuoroissa korostettiin, että jokaisen maan kohdalla viisumivapauden ehtona on kaikkien askelmerkkien täyttyminen. Monet (ml. FI) kannattivat Georgian ja Ukrainan viivytyksetöntä etenemistä, mutta paljon kuultiin myös kriittisempiä kannanottoja, joissa viitattiin järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja turvallisuuteen. Komissio kertoi antavansa lainsäädäntöehdotuksen matkustajien ennakkorekisteröitymisjärjestelmä ETIAS:sta ennen vuoden loppua. Pj totesi, että keskusteluja neljän maan viisumivapauksista jatketaan. Pj pyysi komissiolta kirjallisia raportteja Turkin ja Kosovon ehtojen täyttymisestä.

Euroopan raja- ja rannikkovartiostojärjestelmä -ehdotukseen saadaan parlamentin kanta 30.5. Pj:n tavoitteena on saada trilogit päätöksen Eurooppa-neuvoston päätöksen mukaisesti kesäkuun loppuun mennessä.

PERJANTAI 20. TOUKOKUUTA 2016 (klo 10.00)

SISÄASIAT

1. Esityslistaehdotuksen hyväksyminen
Hyväksyttiin esityslista

Lainsäädäntökäsittelyt

2. A-kohtien luettelon hyväksyminen (9167/16)
Hyväksyttiin ainoana asiana yleisnäkemys viisumivapauden keskeyttämismekanismin tarkistuksesta.

3. Euroopan raja- ja rannikkovartiojärjestelmä
Neuvosto otti tiedoksi sekakomiteassa annetun tilannekatsauksen.

4. Muut asiat
Ei muita asioita

Muut kuin lainsäädäntöasiat

5. A-kohtien luettelon hyväksyminen (8744/16)
Hyväksyttiin A-kohtien luettelo.

6. Muuttoliike
Neuvosto otti tiedoksi sekakomitean keskustelun.

7. Viisumipolitiikka
Neuvosto otti tiedoksi sekakomitean keskustelun.

8. Muut asiat
– Prahan prosessin kolmas ministerikokous – "Haasteisiin yhdessä vastaaminen", Bratislava, 19. - 20.9.2016
SK kertoi, että ministerikokouksessa puhutaan muuttoliikevirroista ja katsotaan miten niihin vastataan Itä-Euroopassa.

– Salzburgin foorumin ministerikokous, Dubrovnik, 14. kesäkuuta 2016
HR kutsui Salzburg-prosessiin kuuluvat ministerit, neuvoston Pj:n sekä komission Dubrovnikin kokoukseen, jossa puhutaan sekä laillisesta että laittomasta maahantulosta ja radikalisoitumisesta sekä terrorismista.

SEKAKOMITEAN kokous (PERJANTAI 20. toukokuuta 2016 - klo 10.00)

1. Muuttoliike

PJ totesi keskusteltavan EU-Turkki –julkilausuman täytäntöönpanosta sekä keskisen Välimeren reitistä. On tarve tarkastella puutteita toimeenpanossa, johon kaikki ovat sitoutuneet. Toistaiseksi Kreikasta on siirretty sisäisesti vain 973 henkilöä. Tarvitaan asiantuntijoita ja paikkalupauksia. Turvapaikkapäätöksenteon kautta annetaan signaali. Kaikkien on yhdessä tuettava Kreikkaa ja on yhdessä vahvistettava, että palauttaminen Turkkiin on turvallista. Yhteistyö jatkuu päivittäisellä tasolla ja myös kuluvalla viikolla on palautettu henkilöitä

Turkkiin. Toistaiseksi on uudelleensijoitettu 177 syyrialaista Turkista ja lupauksia on annettu 1000:sta, mutta tämä lukumäärä pitää kaksinkertaistaa. On myös saatava valmiiksi vapaaehtoisen humanitaarisen maahanpääsyn järjestelmän menettelysäännöt (SOPs).

Toistaiseksi ei ole tietoa, millä tavoin keskisen Välimeren reitti kehittyy. Aihetta huoleen on ja tulijamääriin on kyettävä puuttumaan. Tulijoiden kansallisuudet ovat pysyneet samoina, eikä syyrialaisia ole tälle reitille siirtynyt. On monitoroitava tilannetta, erit. Libyaa. Myös Egyptistä lähdetään liikkeelle, mutta määrät ovat edelleen pieniä. Siirtymää itäiseltä reitiltä keskisen Välimeren reitille ei ole havaittavissa. Tarvitaan tietoa tilanteesta päätöksenteon pohjaksi ja varhaisen varoituksen järjestelmä.

KOM totesi, että muuttoliiketilanne on edelleen huolestuttava, vaikka tulijoita on vain vähän. Kreikan hotspotit ovat ylikansoitettuja ja myös emämaassa on paljon ihmisiä. Keskisen Välimeren reitti on aktivoitunut uudestaan, 90 % tulijoista on Libyasta, loput Egyptistä ja vähäisemmässä määrin Turkista ja Tunisiasta. Tulijamäärät ovat kuitenkin edelleen viime vuoden tasolla. EU-TR-julkilausuman täytäntöönpano on prioriteetti. Laiton maahantulo on hallinnassa ja vähäistä. TR tekee yhteistyötä ja eilen hyväksyttiin laki, jolla mahdollistetaan kolmansien maiden kansalaisten palauttaminen EU:sta TR:iin. TR:lta edellytetään toimia viisumivapausasiassa, ml. terrorismikysymyksissä. EU voi auttaa TR:a teknisissä uudistuksissa, jotta askelmerkit täyttyvät. On tuettava Kreikkaa ja todettava yhdessä, että TR on turvallinen. Kyse on eurooppalaisesta sopimuksesta. Kreikan tarkoituksena on käsitellä nopeasti emämaassa oleskelevien hakemukset ja saada ruuhka purettua vuoden loppuun mennessä.

Sisäisten siirtojen osalta tilanne ei ole tyydyttävä. Kuluvalla viikolla KOM antoi kolmannen raporttinsa. Vain 355 on siirretty kk:n aikana, yhteensä siirtoja on 1500. Ollaan paljon alle KOM:n asettaman 20 000:n tavoitteen. Ensimmäiset siirrot on kuitenkin suoritettu Sloveniaan ja Sveitsiin, ja Espanja on aloittamassa siirrot. Useampia satoja ollaan siirtämässä lähiviikkoina. Itävalta, Unkari ja Slovakia eivät ole antaneet paikkalupauksia. Lisätoimia vaaditaan myös Kreikalta (rekisteröinti) ja Italialta (vastaanottokapasiteetti). Kaikkien on osoitettava tahtoa toimia yhdessä nopeasti.

KOM on sitoutunut saamaan tulijamäärän keskisen Välimeren reitillä hallintaan. Yhteistyötä kolmansien maiden kanssa on vahvistettu muuttoliikestrategian ja Vallettan pohjalta mm. korkean tason dialogien ja taloudellisen avun turvin. KOM antaa 7.6. tiedonannon muuttoliikkeen ulkoisesta ulottuvuudesta.

Keskustelussa tilanteen todettiin olevan nyt tulijamäärien näkökulmasta hyvä ja julkilausuman toimeenpanon olevan tärkeä prioriteetti. Jäsenmaat toivat esiin omia toimiaan julkilausuman ja tehtyjen päätösten toimeenpanossa. Todettiin, että Turkki on antanut takeet niin palautettavien syyrialaisten kuin muiden kansallisuuksien osalta, minkä vuoksi Turkin katsotaan olevan turvallinen maa palautettaville. Yhteisiä toimia korostettiin ja Italia muistutti kokonaisvaltaisesta Migration Compact -ehdotuksestaan.

Keskisen Välimeren reitin osalta nostettiin esiin turvallisuushuolia ja turvallisuuteen tähtäävien toimien merkitystä. Tarvitaan tehokasta rajavalvontaa. Keskisen Välimeren reitiltä tullaan taloudellisista syistä ja palautukset ovat sen vuoksi avainasemassa. Sisäiset siirrot eivät ole mahdollisia, eikä ole toisaalta mahdollista pitää satojatuhansia ihmisiä säilössä. Jos palautuksia ei saada toimimaan, humanitaarinen tilanne pahenee kesän myötä. Edelleen liikkuminen on myös estettävä.

FI korosti EU-TR –yhteistyön merkitystä ja sen toimeenpanon jatkuvuutta. Kreikkaa ja Italiaa on tuettava sisäisin siirroin. Kaikkien on osallistuttava sisäisiin siirtoihin ja uudelleensijoittamiseen. FI on vastaanottanut ensimmäisten joukossa pakolaisia TR:sta 1:1 –järjestelyn puitteissa. Sisäisistä siirroista noin 20 % on tehty Suomeen. Suomella on valmius hoitaa oma osuutensa määräajassa. Samalla on hoidettava viime vuonna tulleiden tp-hakijoiden hakemusten käsittely, mikä vie resursseja. Päätösten täytäntöönpano ei voi jäädä vain joidenkin jäsenmaiden harteille. On tärkeä seurata keskisen Välimeren reittiä ja siitä tarvitaan ajantasaista ja nykyistä tarkempaa tietoa. Suomi painotti palautusten merkitystä ja katsoi, että KOM:n tulee toimia takaisinottosopimusten aikaansaamiseksi.

Frontex totesi noin 400 henkilöä palautetun Kreikasta Turkkiin. Frontex seuraa muita mahdollisia muuttoliikereittejä. Toistaiseksi ei ole merkkejä siirtymisestä itäiseltä reitiltä keskisen Välimeren reitille. Turvallisuusasioissa jäsenmaat voisivat antaa apua, esim. väärennettyjen asiakirjojen asiantuntijoita. Frontex on suorittanut kuluvana vuonna noin kolme kertaa enemmän palautuslentoja kuin viime vuonna (44).

EASO kertoi Kreikassa tapahtuneiden turvallisuushäiriöiden jälkeen kiinnitetyn monin eri tavoin huomiota turvallisuuteen. Jäsenmaat voisivat lähettää turvallisuusasiantuntijoitaan muutamaksi päiväksi paikan päälle katsomaan tilannetta ja pohtimaan, miten sitä voitaisiin edelleen parantaa. EASO totesi, että monien asiantuntijoiden 6 vkon toimikaudet ovat nyt tulossa päätökseen ja vetosi jäsenmaihin, että toimikausia jatkettaisiin. EASO tulee lähettämään myös uuden asiantuntijapyynnön.

Europol näki kasvavan yhteyden muuttoliikkeen ja terrorismin välillä. Pariisin terrori-iskun tekijöistä kaksi tuli tätä väylää pitkin. Myös Europol pyytää asiantuntijoita 1.6. mennessä.

KOM kannatti keskustelussa palautuksista ja takaisinotosta lausuttua. Joillakin jäsenmailla on hyviä suhteita tiettyjen kolmansien maiden kanssa ja niitä tulisi voida käyttää kaikkien jäsenmaiden hyväksi. KOM antaa pian ulkoista ulottuvuutta koskevan tiedonannon. KOM edistää takaisinottosopimusneuvotteluita. KOM pyysi jäsenmaita välittämään pyynnön edustustoille tukea KOM:n työtä näissä kysymyksissä. Sisäisissä siirroissa ei voi olla à la carte solidaarisuutta. On tehtävä enemmän ja nopeammin. EU antaa Kreikalle 56 milj. € lisärahoitusta, jotta rekisteröinti saadaan kuntoon. KOM korosti eurooppalaista ratkaisua.

PJ päätti keskustelun nostaen esiin erityisesti sen, että on ryhdyttävä pian panemaan vapaaehtoisen humanitaarisen maahanpääsyn järjestelmä täytäntöön ja tuettava Kreikkaa Turkin määrittämisessä turvalliseksi maaksi palautettaville. EASO:n toivotaan antavan Kreikalle enemmän oikeudellista ohjeistusta asiassa.

2. Viisumipolitiikka

Ministerit kävivät yleiskeskustelun viisumipolitiikasta, jonka taustalla olivat komission ehdotukset Georgian, Ukrainan, Turkin ja Kosovon viisumivapauksista. Lisäksi ministerit kommentoivat viisumivapauden keskeyttämismekanismia, jonka osalta neuvoston kanta hyväksyttiin erikseen A-kohtana ilman keskustelua.

Puheenvuoroissa korostettiin, että jokaisen maan kohdalla viisumivapauden ehtona on kaikkien askelmerkkien täyttyminen. Monet (ml. FI) kannattivat Georgian ja Ukrainan viivytyksetöntä etenemistä, mutta kuultiin myös paljon kriittisiä kannanottoja, joissa viitattiin järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja turvallisuuteen. Osa jäsenmaista katsoi, että viisumivapauden keskeyttämismekanismi on saatava valmiiksi ennen viisumivapauksien myöntämistä.

FI kiitti pj:aa keskeytysmekanismin nopeasta käsittelystä ja korosti sen merkitystä. Perinteisesti on painotettu, että viisumivapaudet myönnetään sovittujen ehtojen täyttyessä. Georgian ja Ukrainan viisumivapauksia tuetaan KOM esityksen mukaisesti ja sillä on merkitystä liikkuvuuden vahvistamisessa EU:n itäisten kumppanuusmaiden kanssa. Kuitenkin myös näissä tapauksissa kaikkien ehtojen tulee täyttyä. Sama vaatimus ehtojen täyttymisestä koskee myös Turkkia, jonka tulee jatkaa työtään, jotta se saavuttaa viisumivapauden kesäkuun loppuun mennessä.

KOM näki viisumipolitiikan osaksi tehokasta maahantulonhallintaa. Keskeytysmekanismilla voidaan estää vapauden hyväksikäyttöä. Lisäksi kolmansien maiden kansalaisten valvontaa tehostetaan Entry-Exit –ehdotuksen avulla ja ennen vuoden loppua KOM tulee antamaan asetuksen ehdotuksen matkustuslupajärjestelmästä eli ETIAS:sta, joka on EU:n versio USA:n ESTA:sta. Georgian ja Ukrainan viisumivapauksien osalta tulisi edetä nopeasti. Turkin viisumivapaus edellyttää ehtojen täyttymistä.

PJ totesi jäsenmaiden kannattaneen keskeytysmekanismia poikkeuksetta. Keskusteluja neljän maan viisumivapauksista jatketaan ja puuttuvista askelmerkeistä tarvitaan KOM kirjalliset raportit, koska on oltava varma, että tasapaino ehtojen täyttymisen ja viisumivapauden myöntämisen välillä säilyy.

3. Euroopan rajavartiosto, tilanneselvitys (8838/16)

Pj totesi, ettei asiassa ole tapahtunut merkittävää edistystä edellisen neuvoston jälkeen, koska Parlamentti ei ole vielä äänestänyt kannastaan. Tavoitteena on kuitenkin saada neuvottelut päätökseen Eurooppa-neuvoston antamassa aikataulussa eli kesäkuun loppuun mennessä.

KOM totesi, että EP oli tehnyt ehdotukseen 1 175 muutosehdotusta, joista äänestetään 30.5. Sen jälkeen voidaan aloittaa trilogit. Huhtikuun OSA-neuvostossa sovittiin 5 prioriteettia, joiden osalta käynnistetään valmistelut, mutta on huomattava, että näihinkin kohtiin tehtiin parlamentissa lukuisia muutosehdotuksia.

4. Muut asiat

Maaulkorajoja omaavien Schengen-alueen jäsenvaltioiden ministerikokous, Szeged, Unkari, 12. - 13.5.2016 (9036/16)

HU kertoi viime viikolla järjestetyn Schengenin maaulkorajafoorumin ministerikokouksen tuloksista. Kokouksessa tarkasteltiin miten Schengen-alueen turvallisuutta voidaan parantaa koordinoidusti ja maat sitoutuivat tukemaan tiekarttaa takaisin Schengeniin. Komission tietotekniikkatiedonanto sai myös tukea ja kaikille maille tulisi antaa pääsy Schengenin tietojärjestelmiin. EES-ehdotuksen toimeenpanoon tarvitaan runsaasti resursseja ja rahoitusta.

Suomen edustajat

Sisäministeri Orpo ja pysyvä edustaja Vierros-Villeneuve sekä muu virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Asiakohdittain

Liitteet

Viite

Asiasanat	maahanmuutto, muuttoliike, oikeus- ja sisäasiat, osa-neuvosto, pakolaiset, rajavalvonta, Schengenin sopimus, Turkki, turvapaikanhakijat, ulkorajat
Hoitaa	**OM, PLM, SM, UM**
Tiedoksi	EUE, OKM, PE, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM